

Vak völgy ölen így zsolozsmázok

**Pavel Ágoston
versei**

A Nemzedékek kiadása
1933.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-122-5 (online)
MEK-16647

TARTALOM

Ne cifrázd a szót!

Dermesztő századom

Az új utak mind rendezetlenek!
Apostolok érkezése
Annyit beszélnek máma gyűlöletről
Mintha nevetnél, Pajtás!
A kisdedeknek törvényszékén
Ki méri fel e végtelen keservet...?
Mentem a vásárnapi utcán...
Én éjjel aratok
Ha kihullok dermesztő századomból...

Régi sarjuk illata

Mások ügettek, én csak poroszkáltam
Anyám! Szent robotos!
Hűséggel megvert embertársaim!
Anyánk mesélt az erdőszélen
A fehér csend ma: komor kárpit
Daltalan hús nyaram
Az apám járt itt egykoron
Régi sarjuk illata
Így csak az anyák tudnak nézni

A bánat bandukol velem

Emlékerecskék csordogálnak
I. A babonás tengerszem
II. Ó csapdás, kincses Rengeteg!
A bánat bandukol velem
A nappalokkal így-úgy megvagyok
Elvesztettem a lelkemet
A sanda szekeres
Rendelj egy másik csillagodra!
Egy verőfényes régi rét
I. Néha megállnak csörtető lábaim
II. Ó, nem az elsuhanó évek fájnak!
Lyukassátoros, mostoha életem

A halál zsolozmái

Én is meghalok
Mellettem ment el a Halál...
Temetni tudni: áldott bölcsesség!
Most úgy érzem...
Fáj-e majd?
Vak völgy ölen így zsolozmázok!
I. Vakondok-életem
II. Fénycsoda
III. Mint a dajkamesékben
IV. A vámhatáron
Eszembe jutott az édesapám

A szerelem zsolozmái

Így nem szeretett Téged senki
Itt minden a Tied!
Ó, Anikó, ó Magdaléna!
Egyszer - félek - megdidereg a láng
A szívem, lelkem csupa seb
Karácsony, hósubás Karácsony!
Tavas, mi lesz velem?
Mielőtt ránk esteledik
Énekek éneke

A kenyér zsolozmái

Az én kurjantásom
Millió koldusok
Szegények hulló könnyeit számolom...
Próbáld meg egyszer, Testvér!
Kenyér
Itt ácsorognak
Az égre tárom két karom
Állott a zuhogó esőben...
Minden-Tavaszkokat várok

Ne cifrázd a szót!

*Azt mondom, Pajtás: ne cifrázd a szót.
Lökd ki kendőzetlenül, nyersen,
vértől, epétől,
könnytől párolgó versben,
ha meggyülemlik
az öröm vagy a keserűség szived táján.*

*Ne hivalkodj
szép hazugságok színes szőttesével,
pipere szavak parázna selymével!
Tedd gyógyító-varázsló kezedet
az igazságnak meztelen szívére!*

*Csituljanak
erdőnyüvő orkánban
a nyálas, pántlikás dalok!
Harsogjanak csóvás igék,
hogy megcsorduljon minden Jegestenger,
hogy megmozduljon minden zátonyos szív,
és lobbót vessen minden nyirkos gyujtalék.*

*A régi nóta:
fáradt kordéknak lomha döcögése.
Induljanak, száguldjanak
napküllős, új hajnalokon
új, merészútú vonatok,
hogy senki szerény fuvarával
köteles percét le ne késse!*

*Vágd hát késed mélyen a seb mögé
a lázgyötörte húsba!
Ne kössön pólyás regula
bénító gúzsba.*

*És szavad legyen zúgó görgeteg,
legyen vérrel írott Hegyibeszed!
Mohón ihassák tikkadt emberek,
s cinkos szelek
hordják izenként szerteszét!*

*Pajtás!
Itt bátor, bunkós, böjti igék kellenek!*

Dermesztő századom

Az új utak mind rendezetlenek!

Falu és város kinyújtózkodott.

S a lazán ölelő szélső palánk tövén
új világok csíráznak a gyomos talajból,
új élet serked, új dudaszó gajdol.

A tegnapi álmos burján alól
ma lüktető életek kigyóznak szerteszét;
és tulipános, tavaszi vidámság
csipkézi
az új tűzhelyek napos eresztét.

Puszták törvénye: szűzi ugarán
új utakat keres a hangyanép.
S megannyi boly pöffeszkedik,
ahányat és amerre lép
a sürge nép.

De jaj! Bolytól bolyig, eresztől ereszig
az új utak még járhatatlanok,
s minden második lépésed elé
gödör ásít, göröngy leselkedik
utca szélétől utca széleig.

Mert messzebb vág a vágy, mint ér a kar,
és kubikolni, egyengetni
a felzaklatott ugaron
senki pusztázó emberfia nem akar.

Emberek!
Eszméljete!
Az új utak mind rendezetlenek!

Apostolok érkezése

Mécs Lászlónak,
az új apostolok apostolának.

Jönnék!

Szűk gyárkéményeken, sötét tárnákon át
lopakodnak a kormos verítékhez.
Ott osonnak az ablakod alatt,
ha holdtalan éjféleken
kuvaszod vonítva felérez.

Nem látja őket senkisé,
és mégis
ezer tilalomfán keresztül
földetrengelve menetelnek
a barrikádok tetejére.

Ködoszlopok mögött bujkálnak,
felhőcsikókon,
szélparipákon nyargalásznak.
Földalatti titkos patakmedrekben
közelednek a rétjeidhez.
Csillogó esőszálakon
siklanak tikkadt ugarodra.
Minden barázdavégi fordulón
melléd furakszanak,
s míg törülöd a homlokod:
füledbe súgnak valamit
konkolyról, sáskáról, aszályról.

Otthon
poros családi szentjeid tekintetéből
és égretárt kutadnak tükrös fenekéről
leskelnek ámuló szemedbe,
mint nyűgöző, mint jóslatos ígézetek.
A hitük ma még katakombás,
s az útjaik kálváriások.
De holnap vagy holnapután
már szentek lesznek
e véres-könnyes, veronikás állomások.

Jönnék!

Az irgalom van paizsukra edzve,
és minden útonálló,
pöffeszkedő vakondturást
lehengerelnek.

Egyszer majd ide érnek.
S belegázolnak
piócás, elnyűtt napjainkba.
És akkor mindenkinek megértik
évezredeknek bibliás meséjét
a konkolyos búzavetésről.

Jönnék!

Ott ülnek már
minden csikorgó, rozsdás szívkilincsen.
S egyszer biztosan reánk nyitnak,
mert velük van a boldog Isten!

Annyit beszélnek máma gyűlöletről

Annyit beszélnek máma gyűlöletről.
Mondják: a gyűlölet:
csak kötelesség önmagunk iránt.
Önvédelem,
lét- s fajfenntartó érzésáradás.

Nevezik Szentnek,
ösztönös életakarásnak,
haláltmegváltó bűvös csodaszernek,
és „szent” önkívületben
lobogtatják az irtózatos csóvát.

E fonnyadó, kialvó bolygón
mindenki gyűlöl valamit,
mindenki gyűlöl valakit.
Tengerként hömpölyög a gyűlölet köröttünk,
s a szánkig érő véres áradatban
iránytű nélkül, mint hajótöröttek,
fuldoklunk, vergőlődünk.
És nincs Noéja ez új vízözönnnek.
Noéja nincs, bárkája nincs,
bárkája nincs egy boldogabb, vidámabb,
fehérebb emberfaj számára.
És nincsen Ararát!
Az emberordas
süket a szeretet szavára,
s a gyűlölettel edzi agyaráját.

Siralomvölgye ez a föld?
S mi tette azzá?
A Káin-örökség sátángarasa;
agyarkodás, acsarkodás
apák, fiúk és nemzetek között,
e földi Babel sok csodája,
ezernyi nyelve és bálványa közt.
A Babel alján sután őgyelegeve
- pusztába tévedt bús zarándok -
csodálkozó, riadt szemekkel
csak elnézem a nyüzsgő hadivásárt.
Haragos öklök lendülnek felém,
tarajos nyelvek láznak reám,
s én dermedt szívvel, zakatoló aggyal,
megvert kuvaszként tovakullogok
a megbomlott, a százcsodájú
és ezerrémű új Babel alól.

Uram!, ha megváltozott őstörvényed,
s ha már a gyűlölet is üdvözt:
bocsáss meg Te gyarló szolgádnak,
hogy szeretettel néz minden teremtett lényre!
Az emberek meg nem bocsátanak.

Mintha nevetnél, Pajtás!

Mintha nevetnél, Pajtás!
S vajjon miért? Minő vidám csodán?
Minő vásári, kócos örömökre?
Minő toron
szürcsölt bujtogató boron
fogant meg szíved alján
ez a bolond, csiklandozó kacaj?
Miféle régi dáridókba
felejtkeztél a kátyus, horpadt Mából,
e circumdederumos temetőből?
Hát nem látod, hogy jobbról, balról,
előtted és mögötted,
ölben, talicskán, kordén, cifra hintón,
szemek csüggedt tekintetében,
jövendőtringató fehér bölcsőben,
de mindenki temet?!
Hát nem hallod
a szíved falán kopogtató kongatást,
repedt harangok síri kondulását?!

Igaz!
Ásító sírok omló partjain
néha még mi is nevetünk.
Igen!
Néha még nevetünk.
De koporsós, fullasztó hördüléssel
és tébolyult és tébolyító tekintettel,
mint aki részeg pincék gádorában
duhaj hordók helyett puffedt hullákra nyit,
s torkán akad
a hejehujás, borvirágos örömáradat.

Vagy, Pajtás!,
talán te is csupán azért nevetsz,
hogy ne kelljen zokogva ráborulnod
a legelső szembenjövőre,
s könnyes szavakkal kérdened:
nem tudja-e,
meddig tart még e napfogyatkozás,
s merre lehet
ez ezergődrű, falánk temetőből
az életkulcsos kimenet?!
A kimenet!

Ha csak ezért neveltél, Pajtás!:
ne vedd zokon atyádfiának
számonkérő megdöbbenését,
nyujtsad a kezedet,
s keressük együtt

- reménykedő könnyek, bús kacajok között
a bujkáló kimenetet.

S ha a palánkon egy kis rést találunk,
amelyen át új virradatba látunk:
akkor nem lesz többé fájó hazugság
mi bukdácsoló kacagásunk!

A kisdedeknek törvényszékén

Valahányszor itt elmegyek:
a patak bozótos könyökénél
elém toppan egy kis gyerek.

Azt mondják, akik erre laknak:
egy boldogtalan, kisiklott cseléd
itt fojtotta a vízbe szégyenét.

Mióta ezt tudom,
vércseppeket
látok a szűk gyaloguton.

És hallom, hogy a víz alól
egy pityergős gyerekszáj
az életem, a napfény ellen panaszol.

És mintha egy parányi kar
a cinkos parti fák közül
utánam nyúlna csontindáival.

És büntudat és szégyen pirul arcomon,
mert én is e cselédes, lelencházás,
lélekvermes társadalomhoz tartozom.

Már arra is gondoltam néha,
hogy bocsánatot kérek tőle.
S mégis mindig sunyin eloldalgok előle.

És csak dadogok, félrenézvén.
Tán attól félek: nincs bocsánat
e gyáva bűnre
a kisdedeknek vízfenekei törvényszékén.

Ki méri fel e végtelen keservet...?

A hugoméknál jártam minapában,
a hugoméknál a határon túl.

*

Az udvaron az öreg hárs alatt
a holt időkről és holt kedvesekről
emlékeztünk, agg szót cseréltünk,
apránként pergő szívformájú szókat.
S a multbanéző szemeinkből
halk bánat harmata szitált.

A gyermekek meg ezalatt
vidáman kergetőzve űzték
a boldog mának tarka pillangóit.

Egyszerre csak éles sikoltás
hasít belé szitáló álmainkba:
magyar-szláv gyermekharcok egyik sebesültje
szikrázó szemmel, izzó gyűlölettel
ordítja népe igazát;
s a gyermekhad - egy többől sarjadt testvérpárok -
sötétben néznek az egymás szemébe.

Az udvaron az ősi hárs
búsan csóválta százados fejét.
Alatta - koldus árvaságban -
jövőbesejtő, sápadt rémülettel
borultunk az egymás nyakába
a hugom meg én.
Úgy éreztük, hogy megraboltak minket,
hogyan megrabolták testvérszíveinket,
hogyan megrabolták testvérszívüket;
jövő csatákban, szeretetlenül,
a közös fészek szent varázsa nélkül
ellenségekként láttuk őket:
játékcsatán már most gyűlölködőket!

S halkan szivárgott testvérbánatunk
szívformájú könnyeknek gyöngyeiben.

Ki méri fel e végtelen keservet
a régi fejfák s új mesgyék tövén?!
Ki hallja meg e néma jajkiáltást,
a vízzé váló vérnek zokogását?!
S ki érzi meg, ki érzi, hogy
országhatárokon vigyázó oszlopok csak
egymásfelé kívánczók
testvérek és embertestvérek
kinyújtott, esdő, dermedt karjai?!

Ki méri fel e végtelen keservet,
elszakított testvérek bánatát?!

*

A gyermekek...? A gyermekek
nem értették tragédiáját
az értük csorduló könnyeknek
és békétkötve,
már újra vígan kergetőztek

a multon túl, de innen a jövőn.
A gyermekek nem vették észre
a lábuk alatt megnyílt örvényt,
játszóterük szélén az éhes szakadékot.
S lengő hajukra arany glóriát szőtt
a lehanyatló őszi napsugár.

Mentem a vasárnapi utcán...

Mentem a szagos vasárnapi utcán.
És mentem némi sütkérező,
tetszelgő, ködmönös rátartisággal.
Az egész utca: egyetlen zsivajgó kirakat.
Édeskés illatoknak langyos habjain
torlódva zajlanak
halk suttogások, rakétás szavak,
uszályos, émelyítő mosolyok,
és öntelt, hízott kacajok,
áttört harisnyák és áttört erények.
S vasalt nadrágok csíkos, mozgó oszlopáról
lebzselve szimatol
a tátogató férfiéhség.

Megvallom: csiklandozó kábulat
bizsergett ereimben,
mikor előttem összekoccant
két egymástleső térdkalács.

S ekkor egy oldalsikátor nyílásán
egy rongyos alak gyűrődött elő.
Ki tudja: hol szedte fel a garázda sors?
Ki tudja: milyen tövises, szeles dűlőkről
kuszálta ide a vak pillanat?
Didergő testén vacogott az inség;
szeméből sírt az úttalanság;
sápadt, zilált vonásain
a felvert, zaklatott vadak
réskereső nyugtalansága bujkált.

Megtorpant s értelmetlenül
tekintgetett körül a fényes, furcsa zsibvásáron.
Azután gyors inakkal elloholt,
mint aki sürge hangyabolyba lépett.
Mögötte
uszályként hosszan feketélt
valami sűrű,
penészesszagú, terhes borulat,
mint lápok nyirkát vonszoló patak,
ha szélesútú folyamok
megszűrt, kéktükrű, rendjébe szakad.

És én kesztyűs, krajcáros tenyeremből
némi derengő büntudattal
gurítottam utána szívemet,
(Hulltában lecsörömpölt róla
az olcsó, színes kirakati máz).
Gurult, gurult a szív a járda szélén.
Útközben itt-ott megtiporta
egy-egy mókáskedvű női topánka,
egy-egy ténfergő férfiláb;
de egyet rázkódott a szív,
s gurult és hempergett tovább
az imbolygó rongyok nyomán.

S magam is lassan
szökevény szívem után bandukoltam.
Belül,
gazdátlan bordáim közt kongva kongott
egy messziről harangozó hang,
s a nyelvemen
így nyikorgott, így csetlett-botlott
megszégyenített emberségem:
„Bocsáss meg, kitagadott Testvér!,
hogya napfényen
pár hivalkodó, sütkérező pillanatra
elfeledhettem
bitang, barlangi létezésedet!”

Én éjjel aratok

A kis leányom
az éjjel nyöszörögve felriadt,
és pityeregve panaszkolt,
hogya megint „olyat” álmodott.
Aztán a fullasztó lidércnyomástól szabadulva,
lelkendező, siró-mosolygó repeséssel menekült
a sárkányos, törpés és óriásos
csúf álmovilágból
a bujtató, becéző,
az apás, anyás, játékbabás valóságba.

Engem a zsombékos Való,
az emberlándzsás, farkasvermes,
halálhörgéses, ezerkarmú Élet
ijesztget-üldöz
a koldus nappalok komor, józan során,
és cseppnyi boldogságért,
parányi örömöldomásért
belehajszol a csillagmécse éjtszakáknak
álompárnás,
mindent kínáló, buja, mély ölébe.

Én nappal csak lélektelen árnyékként tengek-lengek,
hináros, zátonyos, keskeny mederben
sziklás emberpartok között
görgetve-hömpölygetve árva sorsomat,
és éjjel élek-repdések,
miként a fénybogár.

Nappal magváró, szomjú barázdáimba
csak ólmos könnyeket és sós verejtéket vetek.

De éjjelente
virágos, kacagó álommezőkön
nótázó, széles, hetyke kaszalendítéssel
tővigkalászos aranybúzáat aratok.

A kis leányom
a valóságot váltja pengő álompénzzé.
Én fordítva csinálom.
Mert már régóta jól tudom,
hogy a legnyájásabb csillagzat
a valóságnak legkülsőbb párkányain,
a kertek alján leskelődő Hold.

* * *

És így esik, hogy éjjelente
Holdisten kegyes mosolyának bűvös árnyékában
- naphosszatt koldus robotos -
tővigkalászos aranybúzáat aratok.

Ha kihullok dermesztő századomból...

*Székely Lászlónak
az Isten-tenyér pereméről*

Mostanában
sokat járok a középkorban
alázatos, kopott kámzsában.

Csipkéstornyú, ódon kolostorokban
visszhangos, dohos folyosókon
ödöngő léptem meg-megkoppan.

A masinás, statisztikás,
röhejes, kérges napjaink elül
sugárnyi fényért, sugaras ígékért
zilált, hazátlan, szomjas lelkem ide menekül.
S a málló, tömjénfüstös oltárok tövén
csodátsóvárgó vágyban fölfehérlik
a rejtélyes, csillagvilágos égig.

Az aranyosruhájú, szende,
kuporgó, merev köszenteket vallatom
holdfényes éjjelente.

(A mai csodák olyan vékonyak,
s mai vitézeken
oly pókhálós, gyűrött a mente!).

Félig sejtett dimenziókban
gyötrődve, tapogatva keresek
valamit, mi kihullt a Mából,
ebből a lyukas, értéksüllyesztő rostából.

De minden fordulón elém sötétlik
csontvázfejével a hóna alatt
egy-egy rablólovag.
S minden oszlop mögül
megpörkölt boszorkányok csúf denevérszárnya
lebben felém.
S én tovarezzenek egy avasabb világba.

Ha mostanán
képzeletemnek csapóajtaján
kihullok néha dermesztő koromból:
így bukdácsolok századvégtől századvégig,
kinzó kamráktól csontörülő kerékig,
máglyától lobogó máglyáig
és keresztfától keresztfáig,
míg Te szomorú, fehér árnyad
a Golgotának alján meg nem állít.

Ott üszkös kezedre borulva,
kisirom-panaszolom magamat
reám terített jószágpalástod alatt.

Te szánón hajolsz bujdosód fölé,
s patakzó sebeid kelyhéből
megitatsz újra hittel, emberszeretettel,
kibékítsz minden földi rettenettel,
s dajkáló, meleg tenyeredből
úgy ejtesz vissza, ragyogó-orcásan,
egy bíboregű hajnali órában
újra hinni, csalódní s megbocsátani
a százhinárú, pokolgépes Mába.

Régi sarjuk illata

Apámnak és Anyámnak,
két mezitláb, naplelkű éltvándoroknak,
kiknek tarisznyájából sohasem fogyott ki
a madárlátta Isten-kenyér s a hűsítő bal-
zsamolaj; akik szívük szerint boldog poéták
voltak, mint az ég madarai.

Mások ügettek, én csak poroszkáltam

Ki tudja: hova, merre fut
e furcsa, kósza életút?

Ki tudja: hol s mi lesz a vége?
Hinárba fúl, vagy felhajlik az égre?

Mások - ügyesebb utasok -
ügettek. Én csak poroszkáltam;
és minden lakzinál, minden sírnál megálltam,
s minden piros szívaablakon bekandikáltam.

Mások - fürgébb, célosabb utasok -
elvágtattak mellettem lóhalálban.
Én csak tétova poroszkáltam.
De nótás ajkam mindig dúdorászott,
és mindig pántlikás volt laza kantárszáram.

Az utam tágas horizontokat ígért,
s a végén várta fényes, százcsodájú Állomás.
De én minden színes kavicsért lehajoltam,
és lázaslábú, okos loholás helyett
vidáman, gondtalanul elkószáltam az útszéli réteken
tarka pillangók, piros pipacsok,
menyegzősálmú csipkerózsikák után;
vagy bogárhátú kis csárdákban
- ihaj! csuhaj! -
duhaj,
betyáros sírvavigadással
magányosan naphosszatt elkocsmáztam,
s a poharamból - hej! gézengúz Sorskocsmáros! -
a véretem és könnyeimet kortyogattam.

Bizony, bizony!
Az útról én ezerszer is letértem,
s az ígéretek mesebeli Állomását
- most már jól tudom -
e földön soha el nem érem.

Mások csontos, girhes gebéiken,
de zsúfolt kenyérzsákkal
bevágtatnak majd a nagy Állomásra.
Én valahol elakadok:
talán a mások megrekedt szekerét mentve,
talán a csárdabeli szép asszonnyal
elmókázva-eliccézgetve;
vagy talán... talán csak úgy elmélázva
a csillagontó augusztusi éjtszakába.
De se baj!
Én árok partján, csárda padján is szebbeket álmodom,
ha kóbor igricfejemet
virágillatos tarisznyámra hajtom.

Anyám! Szent robotos!

Anyám!
Szent robotos!
Kapanyél mellett álmodó poéta!
Sarlós nagyasszony!
Kinek igazottan is
ünnepet, Istent, életet,
dalt harsog vidáman az ajkad:

Köszönöm neked,
hogy egy harmatos, pityapatyos
régi tavaszi órán
a szíved alatt megfogantál,
s gyönyörben-kínban a világra szültél,
és valahol a Jóreménység-foka táján
csodafának
kiültetted a szeles életpartra.

Köszönöm
kék, messzesejtő, szelíd szemedet,
mellyel úgy bámulsz e zagyva világba,
mint a zarándok hold kékes ezüstje
a titokzatos éjszakába,
vagy mint kíváncsi gyermek
a meredélynek peremén
a zajló vizek zuhogó sodrába.

És köszönöm
örökzöld hitedet,
e csodálatos, égrehajló mágnespatkót;
kormos, csüggedt romok felett
a varázslatos reménypalotákat.
A hitedet,
ez ezermázsás horgonyt,
e dajkáló, szívós gyökérzetet,
mely a számumos Szaharának
sívó homokján is
gyümölcsös, dús életté bomlik.

És köszönöm
munkábanvásó, bronzos karjaid,
melyekkel a kurta telekből
és fogyhatatlan anyai szivedből
kiástad
hétrőfnyi mélyből,
hétfejű sárkányok öléből
a mesebeli, zengő kincseket
tizenegy gyermekednek.
És köszönöm,
hogy sohasem volt öklöd,
csak nyíló markod, simogató tenyered;

hogy még a bűn felé is
nyújtottál
irgalmas, szánó szeretettel
kovászos istenkenyeret;
és hogy szivedet raktad zsámolyul
gödrösútú bukdácsolók
szeges, hálátlan csizmái alá.

És köszönöm
minden csodáidat,
melyeket annyiszor míveltél
a posványos, piócás emberréteken.
Most is káprázik a szemem,
ha a zegzúgos élet
csodáid fényes partjaira vet.
És mint egy hófuvásos régi télen
kertünk végében egy lázárod,
(ki emberré szépült jóságodon):
úgy állok én is harminc év után
őszülő kertet tulsó kapuján
az égi Gazda felé tárt karokkal
s esennen így esedezem:

„Uram!
Lásd meg szolgálólányodat!
Számláld meg golgotázó lépteit,
számláld meg könnyeit,
és fizess neki a szíve szerint!”

Sostanj, 1931. nyarán.

Hűséggel megvert embertársaim!

Pál Gézának,
a kulisszák mögé bujt
gyermekkori jóbarátnak

Más ember könnyen szedi sátorfáját
s jót-rosszat színtelen emlékké gyűrve,
közömbös arccal tova áll.
Sem rög, sem sír, sem jószág, sem szemek,
sem dáridók, sem szenvedések
nem érnek le a lelke mélyeig.
Futóhomokban teng sovány gyökéren,
melyet az első szél kifordít
és nyomtalan tovább sodor.

Ahonnán én megyek:
megsimogatom az útszéli kórót,
amely megtépte ünneplőmet;
s megsimogatom a kaján göröngyöt,
mely elgáncsolta vándorlábamat;

s virágoskertem kártevőire is
megbékélten gondolok,
mint a viharra derű idején,
mint bánatokra örömpirkadáskor,
és mint lidérces, vak utakra
békét kínáló ligetek ölén.
Mert örömök és bánatok,
lidércek, kórok, orv vakondturások
hozzátartoznak elfolyt napjaimhoz,
mint árny a fényhez, élethez halál,
s mert minden szenvedésnek csordul egyszer méze.

Én mély gyökérrel forradok a földhöz,
és minden arc a holtomig kísér.
S ha záporok kimosnak a szemekből:
a nézésüket magammal viszem.
Én hátrasíró arccal távozom,
és hátratároló karokkal
- a jót, a rosszat egyaránt zokogva -
a Minden-Multat ölelem. -
Én mély gyökérrel forradok a röghöz!

Óh, egyszer már utamba állt a Sors,
és kigyomlált az ősi televényből.
S azóta
a durván kiszakított gyökerek
sötét cseppekben mostanáig sírják,
csorgatják véres könnyüket.
És minden csepp, mint kalapácsütés,
koppanva hull szivem falára.

* * *

Köszöntelek Testvéreim!
Lassúlépésű és mélygyökerű,
sírba, szemekbe görcsösen fogódzó,
hűséggel megvert embertársaim,
köszöntelek!

Anyánk mesélt az erdőszélen

A szlovén néphit szerint Mátyás király nem halt meg, hanem a Peca-Planina mélyén alszik fekete seregével. A legendás arany-madár szavára egyszer majd megnyílik a hegy, Mátyás elővágtat seregével s meghozza az Igazság aranykorszakát. A szlovénység szeretete 1932 augusztus hó 21-én leplezte le szobrát Mezsica határában a Peca lejtőjén.

Kilencen voltunk, kicsinyek-nagyok.
S anyánk
nyári vasárnap-délutánokon
kijárt velünk a kakukfüves erdőszélre.

Az erdőszélen pár magányos tölgy.
Az egyik alatt meggyült a család
anyánk körül,
és térdénállva megimádkozott:
harmatért, árvák kenyeréért,
minden bűnök bocsánatáért,
békéért és boldog halálért.

Fölöttünk ragyogott az ég,
és a suttogó lomb között
csicsergő madárminisztránsok
továbbították együgyű imánkat.

Aztán leültünk és anyánk mesélt.
Olvadt aranyként csorgott ajkáról a szó.
S mi elhallgattuk volna csillagtámadásig
az Árva Jankók
varázssípos történetét;
s vasárnapról vasárnapra lázasan lestük
Mátyás király legendás érkezését.

Az idén újra arra jártam.
De, jaj!, az erdőszélen
a régi tölgyet nem találtam.
Mohos tönkjén magában ült anyám,
mintha vírrasztana
a kiterített régi délutánok,
a lejárt álmok,
az elnémult varázssípok ravatalán.

S megtudtam szülém sirató szavából,
hogy Árva Jankó végre mégis éhen halt;
s hogy Mátyás már sosem ébred fel,
mert valahol lelőtték,
vagy megfógták acélzsineggel
az álombontó aranymadarat.

S búsan borongtunk mind a ketten
az aranymesék alkonyán
a ránk boruló hűvös szürkületben.

Valaminek mégis örültünk;
az ég madarai
mit sem tudtak a ravatalról,
s az ellesett régi zsoldárokat
teli torokkal
tovább zengték körülünk.

A Peca-Planina (2114 m.) lábánál, 1932. aug. 9-én.

A fehér csend ma: komor kárpit

*Ősz Istvánnak,
az őszi derek, őszi bánat
ezüsthúrú poétájának*

Valami fehér csend ereszkedett reánk,
mikor egy régi délelőtt
templomunkban elhallgatott a miatyánk.

S a beözönlő napsugarak színes szálain
angyalok sétálgattak fel s alá,
s lágyan-édesen muzsikáltak
egyhúrú nádi hegedűn.

Ma kopár, hús falak között
tompán zuhog minden bőjti zsolozsmánk,
mint koporsóra hulló síri rög.
A szétlapuló tömjénfüstben
kopottan gomolyog a miatyánk.
S az angyaloknak vidám, lubickoló seregét
nyersen elhessegeti
a festett ablakok alatt hajrázó
hajtóvadászat:
a kattogó,
alagutakból elődohogó,
alagutakba fulladó,
véres síneken robogó életvonat.

A gyermekévek ünnepnapi fehér csendje
ma komor, nehéz kárpit.
És a zengő, angyszitáló régi fény
vakuló lelkeinkbe
a gondok kormos üvegén keresztül
alig-alig villan sugárnyit.

Daltalan húsz nyaram

Daltalan húsz nyaram!

Hová zuhantatok?
Hová fakult vakító fényetek?
Hová hült izzó tüzetek?
És hova halkult zengő hozsannátok?

Húsz évig hallgatott a dal.
Csak lelkem mélyén bujkált csörgedezve,
visszhangtalan, halk csobogással,
mint bujdosó patak vize.

Mert vihar zúgott a pagonyban,
és kísértetek kísértettek.

S én menekülve önmagamtól,
apró gondokba temetkeztem,
s reggeltől-estig talicskáztam.
Szemem befogtam, hogy ne lássam
a hömpölygő irtózatot.
Fülem befogtam, hogy ne halljam
a bujdosó patak vizének
felzokogó csörgedezését.
S megpántoltam a szívemet,
hogy szét ne vesse semmi bánat,
utálkozás vagy szent harag;
hogy szét ne vesse vérem lüktetése,
parázsló vérem vad dörömbölése,
lázás isten- és emberkeresése.

Mert éjtszaka - kuvik! kuvik! -
csillagtalan, vak éjtszaka
örvénylett, zajlott körülöttem,
és fojtogatta torkomat,
s a nóta - torkomon akadt.

Igen!
Én húsz évig csak talicskáztam.
Süket robotban áztam-fáztam.
A tépett lombok közt bujkáltam.
Vagy búsan eltünődve,
gubbasztottam magányos ormokon;
vagy napról, fényről álmodozva,
csak bóbiskoltam a kemencezúgban.
S ha ki is nőtt a szárnyam néha,
reám csapott ezernyi héja,
s a szivárványos nappalok,
a rigófüttyös hajnalok,
a rímek, trillák, lágy tilinkók
feneketlen kútba zuhantak.

Daltalan húsz nyaram!
Nehéz sírással sírjatok,
hogy daltalan, hogy naptalan,
virágtalan és magtalan,
hogy könnytelen, örömtelen,
kilincseken, bilincseken
elsorvadtatok meddő árvaságban,
dermesztő, süket tetszhalálban.

* * *

Talán az őszök lesznek szépek!
S a szívemről a pánt lepattan,
s lehámlik róla minden kéreg.
Uram! Ó, adj még néhány őszi,
sugaras, dalos, bátorságos
és madárfüttyös délutánt!

Az apám járt itt egykoron

Ma Isten háta mögé leskelődtem,
megállva egy domboldalon
a halkan suhanó időben.

Körülöttem a margarétás réten
pöttön vityillók legelésztek
bárányszelíden, hófehéren.

És apám jutott az eszembe,
ki vagy ötvenöt éve itt,
ez ökörnyálás kis faluban
ütötte csapra balga, dús reményeit.

S valami meglökött... és elindultam
egy vándorlegény kihült lábnyomán
a kenderhajú, öreg legendák után.

Tágult inakkal, görnyedt háttal
még állt a kunyhó a soron,
hol apám örült-búsult egykoron.

Becsudálkoztam cseppnyi ablakán.
Apó s anyó szunyókált a sarokban.
S én halkan - mint ki lepkét hajszol -
beóvakodtam
a barna mestergerendák alá.

S kérdezősködtem az apámról.
(Tudtam, hogy nem hazug
falun a meseontó kályhazúg).

De ők fejrázintva felelték:
nem kuporgott sosem tűzhelyük melegén
az a vándorlegény.

És én tovább zarándokolva
szalmás csurgótól cserepes csurgóig:
a falu népét faggatom
minden bámész kapun,
minden muskátlis ablakon.

De a piros muskátlik
váltig
csóválták buksi fejüket;
s alább
a vidorszemű szarkaláb,
verbénák, mályva, szagos menta,
mind-mind azt sírták a szívembe:
elsüllyedt, meghalt a legenda.

Úgy fájt, fojtogatott
a süket temetői köd
ó bánatok, holt örömök fölött.

S hulló könnyeim az avar között
furakodva keresték
az összekuszált régi utakat,
és a beomlott, régi kutakat.

A falu tulsó szegletén
egy vén iharfa állt elém;
lehajolt őszes üstökével
útszéli, árva bánatomra;
s mesélni kezdte,
s fájó szívemre permetezte
a kérge alá bujt meséket
egy vidám, daloló legényről,
ki valamikor erre járt.

Én átöleltem a fa derekát
(mint elémtoppant drága nagyapámat),
s úgy figyeltem, megbékülve, zokogva,
a muzsikáló, meleg rigmusokra.

Rábatótfalu, 1931. őszén.

Régi sarjuk illata

Weöres Sándornak,
ki megtalálta bozótba menekült labdámat,
s új szökkenésekre tovább gurította

Vidéki város. Őszi napsütés.
Szitáló csendben kong riadt lépésem.
Minden kapuból ottrekedt kacaj
köszönt elém a mult ködén keresztül.

Balról a templom bádogtetején
ott gubbaszt annyi feltörekvő álmom.
Borult szemekkel ismernek reám:
hűtlen gazdára hűséges cselédek.

A tulsó soron egy rozzant palánk.
Mögötte rét a játszótér helyén.
Megrezzent szívem hirtelen megállít,
és belesek egy korhadtszkarésen.

Belül labdázó gyermekhad zsidong.
Magam is köztük: kis pufók deák,
üdén, mosolygón, lelkes inalásban
a régi méta, a palánk felé.

Sugárzó arca kint a méta mellett
miért fakult meg olyan hirtelen?
Derüs szemébe mért furódott
a résen át fullasztó döbbenet?

Meglátta negyvenéves arcán
dús tavaszának bús telét,
letarolt rétek árvaságát,
reményeken az ősz derét.
Gyászfátyolos ciprusrügyet
a lakodalmi rózsatőn.

És én pityergő száján szégyenülve,
tolvajként kullogtam tovább;
s zokogtam egyre mellem verve:
„Bocsáss meg méta s kisdeák!
Bocsássatok meg rétek és remények!”

Vidéki város. Őszi napsütés.
Szitáló csendben kong üres lépésem.
Minden kapuból ottrekedt kacaj
vádol felém a harmincéves ködből.
Szentgotthárd, 1930. őszén.

Így csak az anyák tudnak nézni

Sokszor találkozom
tereken, utcapartokon
egy-egy szorongó, sajkrátlan hajótöröttel.

Óvatos, tolvaj surranással
- horgonyos, evezősebb jövevény -
bizonyára elhajókáznám
bús életzátonyuk tövén.
De kampós csáklyaként
menekülő tutajomba csimpaszkodik
rimánkodó reménykedésük,
és sóvárgó szemük
delejesen tapad boldogabb vitorláimra.

Biztosan tovább hajókáznám.
De érzem, hogy a kerítés mögött
(pilláik könnyharmatos sövényén keresztül)
az anyám szeme leskelődik
emberségem s markom felé.

Így csak az anyák tudnak nézni,
ha attól félnek, hogy a láng kilobban,
mit ők csiholtak egykoron,
s fogyó lélekzetükkel élesztgettek
jégveremben, csipkebokorban.

Kiszórok mindent tutajomból
a hajótöröttek elé,
s megkönnyebbülten,
vidáman tovább vitorlázom
új kikötők, új zátonyok felé!

S boldog megnyugvással tudom,
hogy anyám keze ott virraszt
az imbolygó kormányrudon.

A bánat bandukol velem

Emlékerecskék csordogálnak

I.

A babonás tengerszem

Emlékerecskék halkán csordogálnak.

S a mai napok naptalan határán
a hajszálvékony, bujkáló erek
babonás tengerszemmé
szüremlenek.

S a tengerszemnek álmatag,
tündéri tükrén
holdújuláskor ezüstsálakon
elsüllyedt tájak, arcok ringanak.

S mint Árva Jancsi
Tündérországból az Élet tavába:
úgy hullok öngyilkos gyönyörben
az évek árkán összezsorgó
holdas özőnbe.

S lubickolok, lubickolok
az éltető, selymes habokban.
S megnőve, megfiatalodva
kapaszkodok vissza az omló parton
a Mának alkonyati peremére.

II.

Ó csapdás, kincses Rengeteg!

Ó, Élet, Élet!
Ó, madárfüttyös, kincses Rengeteg!
Fehérremesztelt, vakító verőfény.
Szamócaszájú, érett kacajok.
Cserepes ajkak, csókok szomjas láza.
Álmok csilingelő ezüstje.
Első merések
és első gyürkőzések ropogása.
Őszi ösvények rögs remetesége.
Pöttön kunyhókon avarszemfedő.
S a márgás lankán
a napos, hívogató temető.
„Testhordó út” s a hullaház körül
tótágast hancurozó tavaszok!

Ó, Élet, Élet!
Szörnyű, útvesztős Rengeteg!
Ha indás sűrűdből néha-néha
lomposan előcsörtetek:
virágos tisztásaidon
- feledve hajtást, sűrűk rémeit -
boldog gyermekként lepkét kergetek,

és a mögöttem zajló bozótos felé
mosolyos fehér zászlót lengetek.
Ó, Élet!
Ó, csahos, csapdás, kincses Rengeteg!

Suhanó évek partjain virrasztva,
így merítgetek
megszentelő,
engesztelő
keresztvizet egyre pogányabb napjaimhoz;
és horpadt, elcsigázott csutorámba
néhány üdítő kortyot
új indulások, tikkadások szomjú asztalára.

* * *

Az alkonyodó Rengetegből
a kakuk egyre kevesebbet számol.
S én egyre sűrűbben kortyogatok
az emlékeknek mágneses tavából.

A bánat bandukol velem

Furcsa!
Köröttem minden olyan, amilyen volt:
a föld, a dolgok, emberek s a mennybolt,
a nappalok ezernyi gondja,
lélekzsibbasztó vak robotja,
az éjjelek álomlátása,
bujkáló lények csali villanása.

És mégis!
Valami barna borulat
kúszik, terpeszkedik a nap alatt.
Megfojt minden melengető,
csiráztató napsugarat;
megsápaszt minden dolgot, arcot,
s elernyeszt minden bátor harcot.

Valami eltört életemben,
valami elveszett.
És én üres szemekkel bámulom
a szertehullt cserepeket.

Csalódások és emberek
meglékelték a szívemet.
S most fáradt megadással nézem,
miként csurog cseppenként piros vérem.
Minden csepp egy-egy elvetélt öröm,
vagy könnyé érett férfifájdalom.
Tán állna még a szív egy durva foltot,
de én

nem találok a tú fokába,
és nem találok reá rongyot.
Még néhány csepp, s mindennek vége lesz,
kiszikkad a megfűrt örömkehely,
és akkor talán - mégis béke lesz.
Ám addig, roskadozva bár,
- kálváriások vérharmatos útján -
görnyedt inakkal hurcolom keresztem.

Ezer ablak volt szívemen,
ezer kíváncsi, kandi szem,
melyeken át az életet,
a vérző emberszíveket,
az öröm- s búzajlást figyeltem.
Ezer pirosmuskátlis ablak
leskelt belőlem a világba.

Ma sötét mind az ezer ablak,
minden muskátlim jégvirágos,
és árva szívem - megvakult.

Meghitt szobámban üldögélek:
emlékeimet vallatom,
és rakoncátlan bánatomat altatom.
Hiába altatom:
minden sarokból felém vigyorít
kaján manók kárörvendő pofája.

S az olaj egyre fogy a mécsesemből.
Kormos kanóca már csak alig pislogat.
Néhány arasznyit még ha gyéren bevilágol,
aztán: jóéjtszakát!

Mi ez? mi ez? Ki fejti meg?
Ki fejti meg, hogy életfámról
viruló nyárnak derekán
miért peregnék el a levelek,
a kóborkedvű életlevelek:
meddő remények, hűtlen örömök?

Kánikulában napfogyatkozás!
Így volt megírva, így kell lennie!
S én már tudom,
hogy bármerre fordítom szekerem:
a rozzant saroglyában hátul,
gubbasztva koldusbatyumon
a barna bánat búsan elkocog
mindenfelé velem!

A barna bánat!
Az egyetlen hűséges és kenyeres cimborám!

A nappalokkal így-úgy megvagyok

A nappalokkal így-úgy megvagyok.

Vak munka lázán elalélnak jajjaim.

A sebeimet balzsamként hűsíti
a veritékolaj.

Mások gyűrött arcáról, fénytelen szeméből
az igazottak csámpás bölcsesége;
megalkuvás, megnyugvás int felém.

Didergésemet
körülöleli a Nap fénye-melege;
és érzem,
hogy én se vagyok legmostohább gyereke.

De jaj nekem, ha jön az éjtszaka,
s a fényt felissza a korhely sötétség.

S a naptányér alól
egy durva hajcsár
denevéres aklába ostorol,
s vackomhoz lapít szőrös tenyerével.

Éjjel
felocsudnak kancsukás börtönőreim,
s az ágyam széle csahos néptől népes.

Éjjel
a régi sebek újra felszakadnak,
és feketén szivárog üszkös vérük.

Éjjel
szerelem, nyarak és telek,
fejfák és bölcsők rám sereglenek,
s őrijtő, szörnyű birkózás folyik
megváltó, sápadt, hús hajnalokig.

A nappalokkal így-úgy megvagyok!

De ha megállít, de ha rámsuhan

egy nyugalmat hazudó oduban

az éjtszaka:

akkor lidérces lények, vakvillámok,
hamvadó tüzek mellett vacogok.

És a csillagszemek
oly kétségbeejtően messze fénylenek!

Elvesztettem a lelkemet

Hé emberek!

Elvesztettem a lelkemet!

A rázós út egy zökkenőjén
kihullt a lyukas saroglyából.

És azóta, gazdátlanul,
ki tudja merre kószál, kesereg?

Már mindent tűvé tettem érte,
de nem akadok a nyomára.
Pedig konok reménykedésben keresek
- mint bujdosó királyfi a mesékben -
útjelző búzaszemeket!

Benézek ódon
titokrekeszes ládikókon.

A kertben, erdőn, réteken
kivallatok minden bokrot, virágot.
S felkopogom
az alvó csendet éji utcasorokon.
Belesek minden kapurésen,
és monográmos szívemet
minden útmenti fába belevésem.

Nyüzsgő lélekpiacokon,
hetivásárok bomlott zsivajában
órákig elcsatangol lábam.
Elácsorgok a bábosok előtt,
megnézek minden érdeklődő elmenőt
és minden mézeskalácsszív-vevőt.

És lássátok:
hiába itt, hiába ott!
Mert nem lelek
csak néhány fakó vérnyomot
(régi fájásoknak beszáradt könnyeit).

Ösvénytelen régi ösvényeken
csak gaz s fojtó burján terem,
és az útjelző életmagvak
köveknek fullasztó közén,
hűlő szeretet ernyedt közönyén
már régen meddővé szikkadtak.

Jó emberek!
Ha találkoznátok vele
bozótos árokpartokon,
vagy félreeső kurta kocsmák
virrasztó, duhaj asztalánál,
vagy rejtélyes életvölgyekbe
leskelő komor erdőszéleken:
valahogy el ne riasszátok,
de szeretettel köszöntsétek!
(Megérdemli
ez a gazdátlan, meztelen
és tarisznyátlan, kiverő lélek).
- És hazafelé tereljétek!

* * *

Addig:
üres dióhéj, lyukas mogyoró,
iránytű nélkül, árboc nélkül
árván hanyódom parttól emberpartig.

A sanda szekeres

Tegnap
hivatlanul, váratlanul
beállított az udvaromba
egy goromba,
borostásképű, kancsalszemű szekeres.
Az ámbitusról
bizalmatlanul reá kiáltottam:
„Hé!
Kend az én portámon mit keres?!”
Ő nem szólt, csak kajánul mosolyintott,
és máris rakta a fuvart.
S a földre nyekkentett gyűrött bugyroknek
ásító csücskeszáján
nagy cihelődve előmászta
az ezerlábú, szimatoló jövevények;
hervatag, vézna örömök,
és ébenhajú, polipkarú bánatok;
sápadt, kinlódó folyondárral
befuttatott pár röpke év;
szelet ígérő bíboralkonyok
és ködbefulladt,
nappal birkózó hajnalok;
gondok, gyűlölség, megnemértés;
pár kurta dal,
pár zokogásba csukló kacagás,
pár hejehujás őszi áldomás;
gyóntató, kámzsás éjtszakáknak
kuporgó, vérivó lidércei,
és...

Csak néztem,
és néztem egyre zordonabban!

Már azt hittem, hogy mindent kirakott
a sanda szekeres.

De aztán
a saroglyának legfenekéről
egy legutólsó,
nehéz batyut zökkentett még elém:
„Ezt azoknak küldi a gazdám,
kik szőlőt, vackort, vagy farkascseresznyét,
de minden dombon veled szüreteltek.”

S mi volt a legutólsó batyuban?
Kínok, könnyek, keservek!

* * *

Az izzó naptányér előtt
feketestólás varjak úsztak,
mint furcsa, kárörvendő gyászmenet.
S míg én azokra feledkeztem,
észre sem vettem,
mikor a szekeres az üres saroglyával
lassan és sanda vigyorgással
kizörgött udvaromból.

Rendelj egy másik csillagodra!

*Bárdosi Németh Jánosnak,
az isten rádiósának*

Mindig csak: munka, munka, munka!
Ezt harsogjátok szüntelen fülünkbe,
s kalapáljátok
szeges szavakkal kizsarolt agyunkba.

És mindannyian, bölcs és kába,
begörnyedünk ropogó vállal
a nyaktörő, szolga igába.

És törjük a fukar ugart,
mint vak gebék a taposó malomban,
és ráncigáljuk a sovány fuvart.

Hát sosem lesz már itt kulacsos pihenő?
Hát a bozót a patakparton
alattomos, fojtó indáival
apránkint s észrevétlenül
minden pipitéres tisztást benő?

Hisz birná még elkérgesedett vállam
az unszoló husángot,
s zsibbadt karom is a nyikorgó szekeret.
De eb ura fakó!
Én örökös, süket robot,
esti nyöszörgő jajongás helyett
kurjantani, kacagni is
szeretnék néha-néha,
ha mögöttem borús órákban
hosszúra húzik
az ólálkodó gond árnyéka.

Uram! én appellálok!
Mert engem itt előbb-utóbb felfalnak
a torkos kötelességkannibálok.

Én nem akarok itt maradni!
Parancsolj hát egy másik csillagodra,
hol szelídebb és ringatóbb a vizek sodra;
ahol lehetne hébe-hóba
a lusta verőfényen elhevernem,
elméláznom, elsütkéreznem;
hol a nap nemcsak hasznos égi állat
és szeszélyes központi fűtőtest,
de a vérben is bujtogató szent parázs,
ütem, bizsergés, csóva az idegben;
s a hold nem álmos éji lámpás,
mely felhők vállán bóbiskolva ásít,
de lélekodvakba is
ezüstszemekkel bevilágít.
Ahol legigásabb cselédeidnek is
kijutna egy-egy ünnepi,
pántlikás, csárdás kimenő.

Ha volna ilyen csillagod,
rendelj oda bőmarkú Gazda,
mielőtt megfagyaszt a
lelketlen, jégvermi robot.

Egy verőfényes régi rét

I.

Néha megállnak csörtető lábaim

A holnapoknak hináros határain
néha megállnak
szegescsizmás törtető lábaim,
és hátra-hátranézek
a mögöttem vonagló útnak
bozótos vonalára.

S a fordulókon posztoló
cibált, szakállas sudarak mögött
egy verőfényes, margarétás rétet látok.
És nem tudom: a tegnapokból
mi néz velem - sunyító orvként -
farkasszemet: áldás vagy átok?

Csak azt tudom: a könnyem hull belé,
és sóváron lendül karom
a rámnevető messzi rét felé!

II.

Ó, nem az elsuhanó évek fájnak!

Ó, nem az elsuhanó évek fájnak,
és nem a percegő szű kopogása
legbánatosabb bánata a fának.

(Mert meakulpás, bőjtös bölcseség:
húsz-harminc kurta évre
kilépni külön, örök sorsul
a végtelen évmilliókból
és döllyfösen megbujni
a zsarnok szú elől.)

De fáj és holtig fájni fog,
hogy míg a réten,
a margaréták, nárciszok közt ügyelegtem:
nem tudtam, minő szent titok
a napfény, május, virágillat;
hogy kacagó, színes csodáin
mámoros lábbal sosem részegedtem.

(Mert messziről,
a felsötétlő látóhatár alján
zivatarcsirás villanással
vakvillámok cikáztak
sorakozó, hajléktalan
holnapjaim elé.)

És most jeges marokkal
ezért szorítja szívemet a bánat,
ha meg-megállít néha útam
a kései vágy teutánad,
ki csali délibábként
szánón nézel reám
a végtelenbe szaladt tegnapokból.

Lyukassátoros, mostoha életem

Ó életem!
Lyukassátoros, mostoha életem!
Málladozó, csorgó ponyvádön át
már annyi tenger éve
ázott és fázott a testem-lelkem
s eseteg, deres árvaságom!
S a beszivárgó szennyes, jeges hólé
hányszor folyt egybe
patakzó, toros könnyeimmel?!

Egyszer mégis megszánt a Sors!
És tündöklő selyemszövetből
- csillagos, kékosolyú mennyboltozatul -
tündéri sátrat vont
didergő, rongyos életem fölé.

Azóta az Ezeregyéjtszakának
kárunkulusszemű,
fülledt titkaival álmodom.

S egyre fehérebb, édesebb mannával,
s pirosabb, mámorítóbb borral
rakom meg vendégasztalom.

De jaj,
csillagos egem kék csodáiból
a kormos életponyva rongyos résein
csak pár sovány sugár derít reám
s terített asztalomra.

(Csak tudnám,
hogyan az ezüstküllős Göncölszekér
miért menekül meredek rúddal előlem?
S vajjon ki integethet
gyémántporos saroglyájából
oly szánón-búsan földi napjaim felé?)

A halál zsolozsmái

Én is meghalok

Bakó Józsefnek

a szomorúfűzfás, sóhajos Tiszahátra

Ma megtudtam, hogy én is meghalok.

Pedig hát egyszer-másszor
- szomszédék küszöbén, magam portáján,
s a nagy hajtóvadászat
hullás lövészárkaiban -
volt már találkozásom a temetőcsősszel.
De eddig csak úgy garasosan alkudoztunk,
s az alku végén komásan elparoláztunk.

Ma a szíjas műtőasztalon
újra mellém kuporodott,
s egyre valami furcsa diagnózist
mormolt zúgó fülemben,
s a nyirkos sírok hidegével
lehelt reám, mikor felém villant a kés.
S circumdederunt me:
a kántorunk rekedt búcsúztatója,
s a nehéz, faggyús gyertyafüstben
koszorús közöny, könnyes kíváncsiság.

Így nyargalásztam képzeletben
a szilaj Szentmihály-lován,
míg egyszer csak kihullott
utánamúszó tarsolyomból
a „sosem halunk meg!” balga hetykesége.
S egemről levakult
a színes, vidám bábabukra.
S fullasztó köd lopakodott
a verőfényes völgyi útra.

A műtő ablakával szemben
a villanypózna tetején
megkárogott egy lompos, őszi varjú.
S megértettem, hogy én is meghalok.
És gyászfátyolt öltöttek résztvevőn
fejem fölött az örök csillagok.

Mellettem ment el a Halál...

Mellettem ment el a Halál
egy zuzmarás, egy jégvirágos,
feketevarjas téli délután.
Éreztem arcomon dohos lehelletét
és bársonyos denevérszárnya suhanását.

Menyegzős, furcsa vidámsággal
lépdelt a kakastollas, pókhálós öreg legény,
s penészes, csorba boroskancsó
fítyegett-zörgött a kaszája nyelén.

Nem látta földi szem.

Mégis a mézet-kenyeret hajszoló emberpáriák
hideglelősen, ösztönösen tértek ki útjából,
és kalimpáló szívvel meglapultak
kapuk, falak és oszlopok tövén.

Feledték, hogy Ő átoson
zárt kapukon és útonálló falakon,
s egyszer csak leül közénk tizenharmadiknak,
vagy beáll a sarokba groteszk zsigorásnak.
Feledték, hogy a földi utak
mind ott végződnek kint a temetőben.

Itt-ott megállt és körülszimatolt,
aztán kaján, fölényes vigyorgással
kínálta poshadt italát
boldognak és boldogtalannak.

Egyetlen korty ecetes, nyúlós csigeréből:
s az áldozat tüstént kiállt a sorbul;
kihullt markából a Ma és a Holnap minden terhe-gondja,
s a röhögő csaposlegény nyomában
a ködös tulsó partnak fordult.

Már sokan loholtak utána,
vakon bukdácsolva és egymást taszigálva.
Nem látta földi szem.

Csak én!

Mi ketten nyájasan, megértőn
fogódtunk az egymás szemén.

Szerettem volna vele elcsevegni egyről-másról:
a tulsó partok rejtélyes, kékes csodáiról,
a járványos levélhullásról,
a termésről, a kínálgató aratásról,
s mutattam volna neki néhány koraérett,
utánasíró bús barázdát.

De Ő intett, hogy máma sok a dolga,
és tovazörgött furán mosolyogva.
Aztán megállt egy pillanatra,
s árnyéka ráhullt egy riadt küszöbre,
(Belül nagyot roppant egy vén almáriom,
és veritékes réműlettel felsikoltott valaki).

Már a küszöbre tette csámpás lábait,
mikor utána kiáltottam:

„Halló!

Szent Imre-utca 5!

Viszontlátásra, öreg cimbora!”

(Ilyen látomásokkal ballagdáltam egy varjas téli délután Szentmártonon keresztül hazafelé).

Temetni tudni: áldott bölcsesség!

Temetni tudni: áldott, bátor bölcsesség!

De úgy temetni, hogy a síri árnyak
vissza ne járjanak!

Egy merész, nagy leszámoláson,
irgalmatlan hajtóvadászaton
összefogdosni s hidegvérrel letaglózni
a szanaszét kószáló, engedetlen álmokat;
összefogdosni, mint a kóbor, dühös ebeket,
hogy kárt ne tegyenek se a gazdájuk,
se a mások zsendülő tavaszában!

S a bíborszájú, torkos vágyakat
erőszakosan,
tővestől-hajszálgyökerestől
kiirtani a szívnek iszapos, bozotos dzsungeléből,
hogy még írmagja se maradjon
e rakoncátlan, telhetetlen,
e vérszopó siserahadnak!

És szörnyű, mázsás kalapáccsal
agyonbunkózni a reményeket:
kecsegtető, kacér remények
csalóka, zsibongó lidérceit!
Mert vékony, színes rongy csak a remény,
kápráztató, lengeteg délibáb,
ma éhezőnek - holnapi kenyér!

Minek az álmok, vágyak és remények,
ha egyszer szertefoszlik mind a semmiségbe?!
És ha nyomukban olyan úr hasad,
hogy belesorvad az elárvult szív?!
Legáldottabb a józan, mozdulatlan semmi,
az álmos, füllelt szélcsend szívben, vérben és velőben.
Szívérvány, káprázat, aranykőd, délibáb!
Minek e meddő magunk-áltatása?
Minek remélni Ma aszályán másnapi csodákban?
Minek repülni vágyak, álmok aranyfogatán,
ha mindig, mindig, mindig csak csalódni kell,
zuhanni kell?!

Temetni tudni: áldott, bátor bölcsesség!

De a toron
kerülközik-e vigasztaló csepp a sirató pohárba?
S ha a szív már nem háborog,
maradnak-e még boldog mámorok?
Nem, nem marad meg semmi más,
csak egy keserves áldomás:
pár harapásnyi panaszos kenyér
s néhány fanyar kortynyi ecetes bor,
a kuckó hűlő melege s a buta telt gyomor;
a légtüres terek sivár, jeges nyugalma;

bebábozott, meddő életcsirák,
bús ablakunkon néhány dermedt jégvirág;
a láztalan, kovásztalan,
az ormótlan, a násztalan,
ólmos, kérődző Semmi!

Én nem látok
az álmok, vágyak és remények nyájas-csalfa holdja nélkül
a rámboruló éjtszakában.
Én vándorútam minden színes kavicsát
összeszedem,
s csillagnak felhajítom az egemre.

Nem, nem!
Hűséges cimboráimat
én soha el nem árulom!
Mi együtt megyünk ki a temetőbe,
ha sora jó a végső áldomásnak.
Talán holnap, talán holnapután,
talán gyalog, talán a Szent Mihály lován.
És a koporsónkban is összebujva,
elrejtőzünk az üldöző,
a gúnyoros emberszemek elől.

De porladó szívemből újra s ott is
kihajtanak az álmok, vágyak és remények,
s tudom:
lesz mindig ibolya és csipkerózsa síromon
s egy pislá csillag a sírom felett!

Most úgy érzem...

Most úgy érzem,
ha értem jönne a kaszás, vigyorgó Rém,
s kinyujtaná merev csontkarjait felém:
nem volna arcomon árnyéknyi rémület,
nem bujnék el,
nem védném gyáván magamat,
nem szűkölnék, mint a halálharang szavára a kuvasz;
hanem egykedvű, mozdulatlan megadással,
nyugodtan néznék rámmeredő üres szemgödrébe,
mint földrezuhant bérci sas
a buta, könnyörtelen puskacsőbe,
s bizisten:
jó szívvel, útrakészen állanék elébe.

Ha mégis volna mozdulni erőm:
eléje mennék Rém Őfelségének
a házam kapujáig,
s köszönteném, mint egy régóta várt
és meghitt jóbarátot.

Megsimogatnám bütykös csontkezét,
és leültetném velem szembe
legpárnásabb karosszékembe;
és megtisztelném
legjobb boromból egy-két kvaterkával
(nagy utak, vidám indulások
előtt elkél egy kurta, szíves áldomás!).
Aztán kedélyesen csevegve,
becsomagolnám úti tarisznyámat:
beléjegyömszölném csödbejutott álmaim,
egy életem át összezsorgott
és drágagyönggyökké merevült könnyeim,
és kifakult, kiuzsorázott szívemet;
a tetejébe, szépen összehajtogatva, odatenném
a könnypecsétes obsitlevelet;
egy bágyadt őszi ibolyát is
magammal vinnék halott illatával.

Azoknak, kik szerettek:
az árva asztalon örökbe hagynám
kialvó szívem minden melegét,
a nevetésem bárányfelleget,
s a két szemem kék, simogató mosolyát.

És viszonzásul őfelségétől csak azt kívánnám,
hogy elmenésem senkinek se fájjon
ezen a furcsa, ostoba,
embercsapdás és hamispénzes,
mögöttem maradó világon.

Aztán zörgő karjába ölténém a karomat,
és utólsót koccintva:
vidáman, zokszó nélkül továbbállanánk
egy rossz szivarral a szánk szögletében,
s egy ócska, elnyűtt indulót
halk ajkkal dúdorászva.

* * *

Ó holdas Éj!
Titokzatos, lidérces Éj!
Mit biztatgatsz, mit ámítgatsz
ezüstös, selymes, szenderítő szemfedőddel?

Fáj-e majd?

Kálmán Viktornak,

kivel egyszer együtt leskeltünk be a Nagy Kapun

Az imént csúf önzésen kaptam magamat.
Arra gondoltam:
vajjon egykor a föld alatt,
porrá omoltan

megérezem-e és fájni fog-e majd,
ha itt maradt szeretteim szívében
egy-egy szerény örömvirág kihajt,
s ha mosolyuk és nevetésük
síri kövön, virágon, hantokon keresztül
haló poraimhoz lerezdül.

Pirultam.

S keményen feltettem magamban
bűnbánatos könnyekig megindultan,
hogy még a sugaras, kacagó felvilágon
összes szeretteimet végig vizitálom;
s szíves bocsánatukat kérem,
hogy egy kísértő, gyarló pillanatra
csontvázkarom kinyúlt sírjából hófehéren,
s egy langyos őszi este
kertjüknek nyárvégi virágait
irígyen sorra nyeste.

(Most jut eszembe:

ott lenn

apámat is meg kell követnem.

Mert anyámnak szemén tíz éven át

napról-napra láttam,

hogy minden megmaradt mosolyára

édesapám a fejfája alól

szelíden, biztatón visszamosolygott).

Vak völgy ölén így zsolozsmázok!

Fábiánné Biczó Ilonának,
ki felbokrétázta nótás tarisznyámat

I.

Vakondok-életem

Vak völgy ölén száz kínnal tengetem
vakondok-életem.

A boldogság, öröm és szerelem
bujósdit játszanak csak énvelem.

Sokszor már felujjongok: „Megvagy! Halleluja!”
S csak hiú délibábot markol
mohó kezemnek mohó újja.

Hol én húnyok s az öröm bujkál
kifelé nyíló rejtélyes kapuknál.

Hol ő húny s én bujok előle
álmos bozótba, holdas temetőbe.

Csak tétován szimatol vak kezünk,
s egymás mellett százszor is elmegyünk.

Rég sejtem már, hogy körbe keringélek,
hogy soha meg nem érkezem,
csak ha a sírba csügged tapogató két kezem.

A sírban aztán egymásra találunk,
és elmesélgetjük egymásnak:
merre tévelygett itt e vaksi völgy ölén
egymást kereső két ballábunk?

II.

Fénycsoda

Vak völgy ölén száz kínnal tengetem
vakondok-életem.

Itt lenn olyan fojtó, süket a láthatár.
Erre nem száll sosem a Kékmadár.

Itt lenn minden komor, örömtelen.
Itt lenn az öröm: merő gyötrelmem.

Ide meghalni jár a dal.
Itt nincs nászágy, csak ravatal.

De néha szűk egemnek ólmos boltivén
mégis feltündököl valami túlvilági fény.

S a fény a völgynek vak homályába is belemosolyog,
és ilyenkor tündéri ragyogásban égnek
a lombtalan fák, a kopár homok.

Megbabonázva bámulom a Fénycsodát.
Aztán reszkető izgalomban
köszöntöm rája rajongásomnak borát.

Igaz: e Fény reávilágít koldusrongyaimra;
de hébe-hóba legalább
ünnepet lop be borús napjaimba.

Ily sátoros ünnepeken
holdkórosként felkúszom börtönöm falára,
s a falgerinc szédítő tetején
szomjas szemekkel kutatom:
honnan jön és hová tűnik az égi fény?

De mire feljutok a porkoláb-hegy tetejére
kilobban és az éjtszakába sápad
a tündökletes sugárkéve.

És én
vak völgy ölén,
annyi csalódás születéshelyén
száz kínnal tovább tengetem
mihaszna, bús vakondok-életem.

III.

Mint a dajkamesékben

Vak völgy ölén egy őszi délután
találkoztam egy istenálmú idegennel.
Azt mondta: ő is völgyi ember!

Furcsán néztem a betörő szemébe.
Aztán mélységes testvérszávalommal
szívemet nyújtottam feléje.

Ő kézbe vette és sokáig nézegette.
Aztán a tarsolyába tette.
Vajjon mit gondolt? Nem tudom!
De könnyezett s mosolygott az egész uton.

Nem kérdezősködtünk egymásról.
Sem a Tegnapról, sem a Máról.
S mégis a lelkünk úgy kibomlott,
hogyan láttunk rajta minden fényt és foltot.

S hogy ránkborult a völgyi éjtszaka,
csoda esett,
mint a levendulás dajkamesékben:
szívünk kigyúlt és bűvös mécs gyanánt
világított az úttalan sötétben.

IV.

A vámhatáron

Nem, nem! Én mégsem itten élek!
Életem itt csak látszatélet.
Messzesiető fény útjába
botló bot és tarisznya árnya.

Valaki meg akart tréfálni,
s ide terelt egy bolond órán.
S most itt csorog a veritékem,
s kalitkás rabmadárként
itt jajong, itt vergődik
fehérevezőtollas nótám.

Mindenfelől hús fuvallat legyez.
Mindenfelől nyirkos börtönfalak.
Igen! A rőfös élet
verejtékes, olajfás völgye ez.

De egyszer majd a vámhatáron
megdicsőül én eredendő,
tarisznyás földi foltosságom,
s mint foglalatlan koldusnásfa:
belefakul a vakító,
szélesösvényű léleksugárzásba.

S akkor mögöttem
a holdtalan, homályos völgyben
vakon kanyargó út is véges végig
- varázsütésre - glóriásan,
ezüstszalagként megfehérlik.

Eszembe jutott az édesapám

Eszembe jutott az édesapám,
ki már régóta s távol
egy jobb világból
figyelgeti éber csillagszemekkel
tétova földi lépteim.

S hirtelenében
bíborpiros szégyen gyulladt ki arcomon.
Mert ráeszméltem,
hogyan az apámmal
mind ritkábban találkozom.
S mert éreztem, hogy ez a szégyen
már régóta nyomomban sompolyog,
s most utólért,
mint ácsorgó utast az esti pir.

Ó hova rejt a halál titeket,
s merre cibál minket az élet,
hogyan oly gyéren esik találkozásunk?
S a mécses kegyelet
oly őszi gyorsasággal
mért lobban el
a süppedő sírok felett?!

Apám! Fiam! Öcsém! Hugom!
Barátaim és jótevőim!
Bocsássatok meg minekünk,
kik itt az üreskagylós életparton
süketen evickélve vesztegelünk:
hogyan a szeretetünk
- mint ködben tapogató lámpa -
megvakul már a harmadik határban?

A szerelem zsolozsmái

Feleségemnek

*szeretettel ízenem ezekben a versekben,
hogy itt minden az Övé s hogy régi
vergődéseim, új lázaim és nyugtalan-
ságaim mindig csak őt keresték.*

Így nem szeretett Téged senki

Így nem szeretett Téged senki,
s tudom:
nem is fog senki így szeretni.

Mások
(lármás turisták, hős komédiások,
madonnázó litániások)
el tudtak menni
cserepes, áldozó ajakkal
a legtisztább, legüdítőbb forrás mellől,
hogyan tovább nyűjjék testük-lelkük
a mindennapi, zsaroló robotban.

Én koldusgöggel, én esetben
a szíved-lelked csodáit kerestem.
S hogy zengő kincseket találtam:
gyökeret vert bujdosó lábam.

És most - elvarázsolt királyfi -
itt ácsorgok mihaszna furulyámmal
az édenkert előtt.
Esőben, hóban ázom-fázom.
Mégis jószívvel furulyázom
a hétlakatos kapuba.
Mert - tudom - egyszer reám tárul
a csudaörző, tulipános kapufa.

Itt minden a Tied!

Itt minden a Tied!
Szívemben minden piros vérsejt
s minden vonagló kis ideg.
Portámon minden talpalatnyi hely,
minden karosszék, pamlag, minden lóca;
kertem minden fűszála, útja és vadóca.
Minden élő és holt cselédem
csapravert szívemet
lobogtatja kínálón, pántlikás örömben Tefeléd!

Itt minden a Tied!
Nappali süket ödöngéseim,
virrasztó éji örködéseim.
A vágyaimnak piros lobbanása,
az álmaim virágbaborulása.
A nyarak, ősök, telek, tavaszok.
Csalóka örömök, hináros bánatok.
Szívemre dermedt zuzmarák és jégcsapok.

Karácsonyéji angyaljárás,
a hulló hóban halk csodaszítálás.
A nyári hajnalok harmatos ébredése
s a kánikula minden füledt perzselése.

Itt minden a Tied!

Minden mozdulat, minden idegrezdülés.
Minden megroskadás és minden égnek-lendülés.
Minden szándék, bizsergő sejtelem,
és minden bátor, hősi gerjelem.
Férfisírásom csukló zokogása,
meréseimnek gyáva torpanása.
A kacagásom csengő színezüstje,
a nótáim illatos tömjénfüstje.
A boldogságom, boldogtalanságom,
és minden égzengéses,
és minden fényességes,
délibábos lélektárulásom.

Itt minden a Tied!

A verítékem és a pihenésem.
Minden magotváró barázdám
és életművelő vetésem.
Minden dúsnedvű szárbaszökkenés
és minden átokként kopogó jégverés.
Minden kövér kalászsom, kévéim és kalangyám.
Ösvényeim és ösvénytelenségem.
Derűs-borús kalandozásaim
a sáros földön s a csillagos égen.

Itt minden a Tied!

A végtelenben botorkáló lábaim,
fényküllős homlokom, robotos karjaim,
a vaksággal-látással megvert-megáldott szemeim,
s bujkáló ritmusokra
neszelő füleim.

Ahogy elnézem befagyott csermelyeknek
játékos, szivárványos tükrét!

Ahogy elhallgatom fekete varjak károgását
a fehér hómezők fölött!

Ahogy meglátom kopár őszi rétek
árván reménykedő zöld fűszigeteit!

Mert úgy akarta és sorsolta Valaki,
hogy vak legyek Tenélküled,
és süket legyek Nélküled,
és béna, suta legyek Nélküled!

Igen!

Én egyszer mindenemet Neked adtam!

S most semmim, talán még árnyékom sincsen!

S mégsem cserélném el e boldog koldusságot
semmi kápráztató királyi kincsen!

Így énekel egy boldog koldus kincsesházad süket gyémántkapujában!

Ó, Anikó, ó Magdaléna!

Ó Anikó!

Tavasszal: friss rügyeknek vidám reménysége,
kihült fészkek fölött
újütemű, csókoscsőrű csicsergés!
Tikkasztó nyáron: üde harmat
az alélt, poros virágszirmokon!
Ősszel: pásztortűz méla lobogása
és halklépésű könnyes örömök!
Télen: fehér angyalhaj zöld karácsonyfákon
s dermedt mezőkön rózsaszínű hó!
Ó kincsek kincse, Anikó!

S én elherdáltalak,
elvesztegettelek.
Félszemmel láttam csak
glóriás fényességedet.
És annyi tenger éve
- könnyelmű, tékozló gyerek -
nem is kerestelek!

De kegyesek
voltak hozzám az istenek.
S egy nyaktörő kanyarulatnál
őrangyalként
váratlanul elém akadtál.

Ó Anikó, ó Magdaléna!

Tekintettedben nem volt szemrehányás,
csak könnyes, bársonyos simogatás,
csak szent öröm.
S én zokogva borultam le
a megbocsátó, váró küszöbön.

Azóta
elsüllyedt évek csipkés, ködös tornyán
hűséges, kék harangviráglelkeddel
harangozol sorsom elé!
S én látomásos, üdvözülő rajongással
megyek a hívó harangszó felé.

Tán pirosrózsás nászharang,
talán halálvirágos gyászharang
csilingel, kondul
a titokzatos, kuvikos toronybul?!

Ó kincsek kincse, Magdaléna!

Egyszer - félek - megdidereg a láng

Egyszer - félek - megdidereg a láng,
és újra meglobbantani
nem lesz több varázskabalánk.

S a húnyó tűz pernyéje-korma
szánón szítál majd szemfedőt
két úttalan királyi koldusokra.

Foganj meg, vérrel írott átok:
Ne add, Sorsom, megérnem
ez álompernyés, kormos koldusságot!

A szívem, lelkem csupa seb

A vágyam:
egyetlen kétségbeesett sikoltás,
mely érted perel földdel-éggel
és Téged követel
mára, holnapra, mindörökre
Istentől, sorstól, emberektől
merev kőtáblákon, konok kapukon dörömbölve.

A lelkem:
morajló, örvényes vizek felett
árván, fehérén kóválygó sirály.
Birkózik széllel, árral, égzengéssel
és sikongva kiáltja párját
nagy lendülések merész örömére.
S aléló szívvel lesi: mit felel
a titokrejtő tenger?

A szívem:
egyetlen üszkös, tüzes tályog.
Patkós, sáros csizmákkal durva kéjben
tipródott rajt a vaksi gyűlölet.
A megnemértés szeges kancsukája
végigsuhogott finom szövetén.
Gyötrelmek, vágyak, csalódások
ezer tövise tépte és sebezte.
És most: vonagló, gyűrött húscafat,
merő szakadt, könnyező öltés.

Jer, sorsolt Asszonyom!
S a csókod csodatevő balzsamolajával
szenteld fehérre zilált vágyaim!
És jóságod meleg, szítáló permetével
fürdesd meg szívem ezer éktelen sebet!
Hajolj fölém lelkeddel aranybaldachinként,
s fonnyadt, ténfergő józanságomat

részegítsd boldog mámorossá
szerelmednek szikrázó óborával!

Hajolj fölém lelkeddel aranybaldachinként!

Karácsony, hósubás Karácsony!

Karácsony, hósubás Karácsony!
Karácsony! légy velem!
Mert ma fehérebb minden álom,
ma tisztább minden gerjelem,
s ma vérzőbb, sajgóbb minden fájdalom.

Ó Asszonyom!
Karácsonyváró riadt Asszonyom!
Te kihűlt fészek szélén csüngesz árván,
s a csónakod ég-föld között
sodródik sötét vizek árján.

Karácsony fehér éjjelén,
ha meggyújtod a gyertyáskákat:
váratlanul ott termek én.

És nem csinálok egyebet,
csak kiszakítom szívemet,
és harmatosan könnytől-vértől
Te árva fádra felakasztom.

E vérző szívbe vedd a horgonyod
Karácsony fehér éjjelén,
s a csónakod ég-föld között,
örvények, orv szirtek között
megdacol minden gyehennával,
égzengéssel, földindulással.

Nem a poéta mondja ezt Neked,
hogy szép szavak borától részegüljön!
De Ádámod, ki végzetesen tudja,
hogy már időtelen időkre
egybe-torkollott kettőnk kósza útja,
s hogy a Veled szüretelt könnyből, vérharmatból
sikongó, zengő, fehér örömeknek
és kurjongató, piros mámoroknak
óbort ígérő drága mustja csurran.

(Laafelden, egy régi adventben, mikor egy láthatatlan kéz kiejtett a Fészekből: így zsoltosmáztam karácsony elé).

Tavaszi, mi lesz velem?

Tavaszi!

Rügyek, folyókák, barna hantok,
és kankalinos vidám patakpartok,
bizsergés, élet, vérnek muzsikája!

Tavaszi!

Mi lesz velem, mi lesz velem,
ha Te meglepsz egy jázminszagos éjjelen?

Mi lesz velem, ha rám köszöntesz,
s tavaszi dalra, táncra vársz;
s virágfüzéres királyi pálcáddal
seregszemlédén körüljársz,
s a híveid közt nem találsz;
vagy ott találsz,
de lógó fejjel, borostásan,
s még hósubásan, zuzmarásan?

Tudd meg, hogy én mindig csak rólad álmodom,
és nyítt vonóval is csak neked muzsikálok.
De most gazos a kertem és a nimfám
holt tavaszok bimbós emlékein
mereng búsongva kertemnek kócos pázsitján.

Ó jer! Könyörülj Tavaszisten!
Segíts rajtunk jószívvel Tavaszisten!
S nimfámnak
a holt avarra hulló könnyeit
varázsold Mába vágyó,
Mába virágzó rózsafákká!
S illesd királyi pálcáddal dermedt szívét,
hogy érezze az új tavasznak
mézes, virágporos illatát, színét!
Mert mi lesz máskülönben énvelem,
ha a parázna kikelet
reám köszönt egy jázminszagos, füledt éjjelen?!

Mielőtt ránk esteledik

Kell még egy verset írnom Hozzád,
mielőtt ránk esteledik,
mielőtt elhangzik a végső „istenhozzád!”

S e versben meg kell mondanom:
fenn ne akadj
én csetlő-botló boldogtalanságomon.

Hiszen Te csak leültél
a lehangolt, árva spinéthez;
és mert a csámcsogó környezet untatott:

kivertél rajta
pár bennfelejtett, csengő-bongó futamot.
S míg szemed messze elmélázott:
nem vetted észre, hogy
a megérintett billentyűk alól
halk cseppekben a szívem vére fogy.

Csalódtunk mind a ketten.
Mert mind a ketten mást kerestünk.
Én tél haváig, tél fagyáig nyíló őszirózsát
gyökerestül és erdei földestül
elvadult kertem bús csalitasába.
Te csak pár nyárvégi virágnak
bódító illatát
momentán üres porcellánvázádba.
És így történt, hogy eltévedtünk,
és az őszi kirándulásból
külön utakon tértünk vissza.
Én üres szívvel, Te üres vázával.

S mégis, versemben azt is izenem:
tudom, hogy egyszer
megtépázottan, szárnyszegetten
megbújni vágysz még remete szívemen.

Akkor, ha síró kedved támad:
Jövel!
A frigyszekrénynek kulcsa ott van Nálad!
(Ez üzenet alá egy régi, régi dátum illenék).

Énekek éneke

Tehozzád szálljon, Asszonyom, ez ének,
ki lépni tudsz a szívem ütemére!

* * *

A kis hugomhoz, aki rámhajolt,
s mint édestestvér, féltő szeretettel
hozzásimult bús árvaságomhoz
a részvételen emberáradatban.

A jó pajtáshoz, vidám cimborához,
ki három szem hamuban sült pogácsán,
mérföldeket lépő csizmában
s egy piros szívvel tarsolyában
világgá indult énvelem.

S a jóbaráthoz, ki szivembe látott,
s megértett benne minden furcsaságot.
Aki leszállt velem mély kutak fenekére,
és felrepült a csillagfényes égbe.

Ki elcsatangolt - kéz a kézben -
velem viharban, napsütésben
tághorizontú csúcsokon,
rideg, lidérces ormokon,
magányos világítótornyokon.
Ki szíve szerint jó volt mindenkhez,
fűhöz, virághoz, futosó bogárhoz
és csetlő-botló emberekhez.

S az Asszonyomhoz!
Az álmok, vágyak édes Asszonyához!
Én Hamupipőkémhez,
ki fehértejes szűzi lázzal
minden csókomra újjászületik!

Ki bárányfelhős kék szemekkel,
s titoktapintó halovány újjakkal
morzsolhatja a kályhazúgban
a csókos nászok kába közein
a vékás, szürke robotot.

Ha Te kihullsz az életemből:
betemetem a mély kutat,
melyből Téged itattalak,
s a kút tövén - komor toron -
az arany vályut,
az árva sátort földig rombolom.

Egyetlen, szilaj öleléssel
átölelem a lelkedet,
parázsló fehér testedet,
és nem eresztlek, nem eresztlek!

Szeretlek, nem eresztlek!

A kenyér zsoltosmái

Az én kurjantásom

*Kenyeres Pajtásaimnak,
kik először szerették és szavalták verseimet*

Azt mondjátok, osztályos cimborák,
azt mondjátok: már nem tudok mulatni;
lecsüggedt karral és kalitkás szívvel
csak gubbasztok az unszoló pohárnál,
csak ácsorgok az öröm házatáján,
és didergek a pislogó tüzeknél
a hűlt parázsba révülő szemekkel.

Hát igen!
Mert voltak évek dér s zimankó nélkül.
Tavaszi rózsákkal szívben és szemekben.
Öröm és jószág - vidám istenek -
karöltve járták énvelem az utcát,
csengő kacajt köszöntve búsra, dáridósra.
Bokréta nyílt hetyke kalpagomnál,
s a kedvem tarka pántlikákban lengett
szeszélyes, színes, játszi libbenéssel.

Azóta tőlem
elpártoltak a csélcsep istenek.
Azóta
gödrös, rögös, sóhajos úton
kenetlen nyikorog a szekere.
S ha néha mégis ereszem alá
bekandikálnak kósza mámorok;
riadtan hallom, fázós rezzenéssel
cifra utcáknak koldus zivaját,
s látom kavargó, nyüzsgő áradását
kenyért ziháló vézna rongyosoknak,
s boromba csorog minden jajsavuk,
s a kurjantásom mint egy torz zsolozsma,
öröme bénán, gyáván összeecsuklik.
Mert a szomszédban mindennap temetnek!

Millió koldusok

*Annak a púpos, gyulladtszemű koldusnak,
kivel a Gyöngyös-hídnál szoktam találkozni*

Millió koldusok,
miként kincses, tavaszos tengerentúlra
vágyó őszi fecskeraj:
összeverődtek
egy óriás, penészes, rongyos armadában
a hulladékos Inségparton.

Összeverődtek.

És sárgás, aszott, markoló karjaikat
valami örjöngő, fel-felhördülő sóvárgással
tárják a süketnéma messzeség felé.

És kétségbeesett,
mohó jajongásaikat
úgy lóbálják az üzenetszállító szélben,
mint zsolozsmázó pap a tömjénfüstölőt
a gyertyafényben fürdő feszület felé.

Millió koldusok
valamit várnak évezredek óta:
megváltó jelt a csillagtalan éjszakában,
valami állítólag megígért,
sugaras, holnapos naptámadatot.
Minden örömeiket
erre a hozsannás ünnepre tartogatják
s ehhez a hozsannás szíváradáshoz rejtegetnek
kopott, korgó koldustarisznyájuknak mélyén
még néhány toldott-foldott, málladozó miatyánkot.

Éhes, lázas, feneketlen szemgödreik
mint irgalmatlan, vak puskacsövek merednek
a rohadt, ingoványos, süllyedő holnap felé,
a guruló, menekülő morzsák felé,
béna, lyukas, közönyös szíveink felé!

Várnak!
És egyre türelmetlenebbül várnak!
Mert késik
a tulsó partról a megváltó jel.
S csüggedten hadonászó karjaik
kimerülten aláhanyatlanak
a visszhangtalan, reménytelen semmibe.
S millió koldusoknak
fuldokló, csalódásos zokogása
tompá, fenyegető
földalatti mennydörgésként morajlik
az ázott, hulladékos Inségparton.

Szegények hulló könnyeit számolom...

Tóth Kálmánnak,
ki ezt a sürgető, könnyes üzenetemet
elsőnek kapcsolta be - a mikrofon
előtt - az emberszívekbe.

Szegények hulló könnyeit számolom
egymásbaömlő,
embercsapás, sóhajos utcasorokon.
Utcára került királyi szemét!

Egyenkint és vékonyka szalagokban
csorog a sok könny szerteszét.

S én számolom:

tíz, száz, ezer és millió,

csepp, ér, folyam és óceán!

S a vörhenyeges láthatáron:

új Vízőzön,

kozmosz, szörnyű Vízőzön!

Szegények hulló könnyeit számolom.

A szanaszét guruló gyöngyöket

eső és hólé

porral, piszokkal, hulladékkal

a szennyecsatornán egybemossa.

De én ebben az undorító

moslékban is látom a könnyeket:

mert véresek,

mert vörösek,

mert számosabbak

minden szemétnél, hulladéknál,

amely a megsereglett könnyek árján

mosdik, sodródik, üdvözl, elkárhozik.

Szegények hulló könnyeit számolom

a jóllakottaknak kövér,

süket küszöbein

s rideg, taszító ablakrácsokon.

Minden istenadta cseppje

hulltában ólomszemmé merevül,

s tompán koppanva zörget

a zsúfolt kamrák, boldog tűzhelyek körül.

S csodálatos:

nem hallja senkisé,

vagy alig valaki

a rimázkodó, fenyegető kopogást,

a szakadatlan, jégesős morajt.

Szegények hulló könnyeit számolom

barakok, gyárok, bérkaszárnnyák férges vackán,

s könnyes malterből születő

új, cifra palotákon.

Minden istenadta cseppje

hulltában kis fulánkos lánggá lobban,

mely gyújt, ahova cseppen.

S csodálatos:

nem látja senkisé,

vagy alig valaki,

mint nyaldossa az éhes lángözön

fejünk felett

a korhadó, kiszolgált,

szüette, ósdi gerendázatot!

Szegények hulló könnyeit számolom
fülledt csapszékek, lebujok
olcsó, keserves, bűnös mámorában,
temetőknek és templomoknak kolduskapujában,
a könyörülő Jézusisten
útszéli pléhkeresztjének tövén.
Számolom szünös-szüntelen,
nappal és éjjel, úton-útfelen,
amerre az inség terem.
Minden istenadta cseppje
hulltában maró vitriollá evesül.
S csodálatos:
nem veszi észre senkisé,
vagy alig valaki,
miként dagad
a rákos tályog napról-napra
a testemen, a testeden,
mindenkinek
kínok között vonagló, gennyes testén!

Szegények hulló könnyeit számolom
titokban meglapulva
vityillók kormos, csüggedt pitvarában,
s kis vékás malmok üres gádorában.
Most immel-ámmal
forog még a malom.
De mi lesz, hogyha ez a keserű,
véres és örvényes könnyáradat
egy sűrű éjjel
zúgó robajjal rászakad
a váró, szomjas zsilipekre?
Mi lesz??

Testvéreim!
Mondanék valamit!
Szedjük össze a szerteguruló
véres könnycseppeket,
mielőtt még az áradat
egy vérözönös, szörnyűséges,
 kozmikus új világcsodává nem dagad.
S fogjunk hozzá még máma!
Mert hull a könny, csak egyre hull,
s fölöttünk a könnypárás ég is
mindjobban sűrül, komorul.

Próbáld meg egyszer, Testvér!

Próbáltad-e már Testvér?
Nem fanyar arccal,
nem álszégyentől kényszerítve vetni
a megalázkodó nyomornak
markába egy-két panaszos garast
s szived felé nyíló riadt szemébe
egy emberséges, atyafiságos tekintetet!

Hanem magad szántából
megállani
egy hányódó, testvértelen vándor előtt,
és szólni
lágyan csorgó szíves szavakkal:
„Testvér!... Mi fáj?”
S szereteted hegesztő balzsamával
megfürösztelni teste-lelke poklos sebeit,
és megfoltozni rongyos tarisznyáját
s még rongyosabb hitét Istenben-emberekben!

Vagy
a jószág ösztönös sugallatára
az elhőmpölygő érzéketlen emberáradatból
magadhoz vonni
egy céltalanul csetlő-botló
sápadt, maszatos, mezítlábas gyereket;
puhán fejére tenni atyás kezedet,
és szomorú, könnyes szemébe nézve,
szólni:
„Fiacskám!... Mikor ettél utoljára?...”
És jóllakatni
irgalmad áldott, fogyhatatlan mannájával,
és felruházni
irgalmad meleg, gyémántpitykés köntösével!

*

Próbáld meg egyszer, Testvér!
Nagyobb lész Nagy Napoleonnál!
Ember leszel!
S a rád csillanó nedves szemek mélyén
megpillantod az Isten szivárványos mosolyát!

Kenyér

Toronyi Istvánnak
az égő asztagok rőt árnyékából.

Kenyér!
Mindennapi kenyér!
Hajszolt, körülzsolozsmázott kenyér!

Puha, fehér, vajas kenyér!
Könnyel dagasztott fekete kenyér!
Ó égből harmatozó drága manna!
Életté, vérré váló kegyes ajándékok
miért nem ér
el minden éhes, tátott szájhoz?
S ha áldás vagy:
hát miért átkoz
annyi kínlódó földi pária?

Ó szörnyű törvény: enni kell!
Aprónak-nagynak: enni kell!
Mindennap: enni kell!
S e rettentő kényszerűséget
meg nem válthatod semmivel.
Olcso kenyércsatákon kopnak körmeink,
és legmunkásabb izmainkat,
legpirosabb vércseppjeinket,
legteltebb vágyainkat
fülledt kenyérbányákban tékozoljuk.
Minden áldást felhabzsol a falánk gyomor,
a szívnek alig jut belőle,
a szív csak mostoha hamupipőke.

Egy óriási, nyüzsgő fészek ez a föld.
S a fészek szélén milliányi
kiszikkadt-tikkadt tátott száj,
s kétannyi mohó, dülledt szem.
S mennyi szikrázó, éles, csattogó agyar
a szájak sötét, gonosz üregében!
Fegyelmetlen, rekedt zajongással lesik
a fészekrakó Gondnak-Szeretnek
feléjük lóbált vékony gilisztáit,
s minden hulló morzsáért
ádáz előzködésben marakodnak.

Pedig valahol - mondják - állanak
nagy, érintetlen, mesés kenyérasztagok,
hogy jószimatú, ürge csordapásztorok
arrafelé terelgessék
a kopár ugaron,
sovány gizen-gazon
sinylódó embernyáját.
De jaj, valami irgalmatlan,
babonás átok ül
az odavivő úton!
S a pásztorok s a botorkáló embernyáj
a váró, kövér asztagokhoz nem találhatnak.

Uram! A Te utad a szeretet!
A gyűlölet iszapos, kátyus, kenyértelen útajairól
tereld le népedet!

És mutasd meg nekünk bujkáló,
süllyedező ösvényedet.
Mutasd meg újra ragyogó orcádat
s utad végén a kenyeret,
mert roskadozunk a törvény alatt,
és minden gyermekedhez
nem jut még ma sem el a betevő falat!

A kornak méhe újra viselő!s!
Ideje eljött új világcsodáknak!
Szükség van új kánaí menyegzőre
és új, lakasztóbb, áldottabb kenyérre!

Itt ácsorognak

Kocsis Lászlónak
a kenyértelen, katlanos városvégről

Itt ácsorognak
az aranyos Szentháromság-szobor körül,
s komoran néznek ablakszemeibe
a kirakatos, cifra házsoroknak.

Itt kering
- mint kipányvázott, vak planéta -
a három Isten mágneses vonzókörében
pórázos sorsuk napról-napra
a simára koptatott vasrács tövén.

Télen összebújnak,
mint éhes, gémberedett verebek,
s majd kiugranak sóvár szemeik,
ha harapásnyi kenyeret
látnak a soron elkocogni,
vagy ha kullogó eb agyarán
szimatolják a lopott koncot.
Szenes szekerek hulladékán
csiholnak pár dekányi meleget
jégbefagyott fészkük alá,
melyben vacognak dermedt fiókáik.

Tavasszal kissé megvidulnak,
és gyáván-satnyán
bennük is megbizsereg valami.
S ha bódítóan, begyesen
egy virágszál lejt erre kegyesen:
illatát érzik régi nárciszoknak,
s szájukban összefut a nyál.
De aztán köpnek egy bagósat,
s visszazuhannak tetves rongyaikba.

Így hulladoznak-fonnyadoznak napjaik
reménytelen, sivár kenyérlesen
az aranyos Szentháromság-szobor körül.
Pedig
egy rosszszagú, morzsázó hivatalban
naponként anyakönyvelik
az újszülött könnyeket, a veszteglő veritéket,
s a templomokban szünet nélkül prédikálják
- vámosoknak és farizeusoknak -
a mezítlábas Názáreti boldogságos kenyerét,
a közösvályus egy-akolnak melegét!

Az égre tárom két karom

Az égre tárom két karom,
s felnyúlva, mint egy piramis,
sikongó szívvel így esengek:

„Uram!

Köszönöm minden áldomásodat!

A vért, velőt, egészséget, erőt,

s annyi irtózatok között

a csüggedetlen élni-akarást!

Köszönöm

örömök, bánatok után

loholó kóbor, vaksi lábaim,

és munkás, harcos, öklös karjaim;

az izmaim,

a ragadozó karmaim,

s a magamon vívott győzelmeim!

És köszönöm

a kályha álmos, téli dűnnyögését,

a mindennapi kenyeret,

a sátoros napok borát

s a melengető hónodalján

megbúvó,

sárral tapasztott puha fészket,

s a fészkalja vidám csipogását!

Köszönöm! De - ne vedd zokon! -

borod ecetté válik néha torkomon,

és fojtogat az ünnepi kalács.

Én szégyellem a jóllakást,

míg annyi éhes gyermekednek

száraz, penészes kenyérhéj se jut

talán.

(Mert - lásd - legenda lett a mennyei Tejút

és legenda a földi Kánaán!).

S szégyellem puha bársonypamlagom,

amelyen kéjjel nyújtózkozhatom,

míg annyi hajléktalan gyermeked
rohadt szemétdombokon didereg.
Most vicsorgató, csikasz ordasok
üvöltenek
a fészkem alján éjjelente.
Ne hajszold őket a
feneketlen, lidérces életmocsarakba!
De irgalmadból s kenyerünkéből
szelj nekik is naponta egy-egy falatot;
adj tiszta, meleg kuckót aklaidban
s parányi emberséges örömet
minden hányódó, kivert gyermekednek!
Uram!
Ha igaz, hogy Te akaratod nélkül
nem hullhat el egyetlen hajunkszála:
mívelj csodát a szíveinkkel,
s mívelj új csodát a kenyérrel s borral!”

Állott a zuhogó esőben...

Állott a zuhogó esőben
a szemétdombos Perint-parton
egy lyukasernyős novemberi fa alatt.
Körötte ázott béna árvasága:
a vedlett ágy,
a csámpás szekrény,
az elcsigázott háromlábú szék,
az éhség terhétől megroppant asztal.
Mellette gunnyasztottak a latyakban
csapzott hajjal, tyúkmelles véznasággal
elválhatatlan cimborái:
a Nincsen és a Nincs-hova!
Így önti ki az élet néha
a városvégi fertályokban
az ínség inaszakadt, bujkáló ürgéit
lakhéres hónapoknak kátyus fordulóin.
Kerültem a tekintetét,
s az ágyára sem mertem nézni.
Mert tudtam,
hogy én se osztom meg vele ma este
a fedelem,
a kenyerem,
s hogy köpenyemet vele el nem felezem.

De ő csak állt a nyirkos novemberi őszben
- komor, nyugtalanító árnyék -
és legközelebbi rokonait:
a hullongó faleveleket leste,
míg meg nem szánta bitangságát
s halkán melléje nem kuporodott
a csillagtalan este.

Minden-Tavaszkokat várok

Didergő böjtvégi hajnalokon
kileskelek
a jégcsapos eresz alól,
s szimatolom a megkésett tavaszt.
Mert hétrőfös szakállal,
vastag subában járt a tél,
s a hó alatt
minden sóvárgó életcsíra elalélt.

De nem a szokott, mindenévi vedlést várom,
a pajzán, langy szellők virágbatáros érkezését,
a fészekpárnázó májusi megbizsergést.
És nem az első ibolyák kíváncsi kék szemét
a madárfütytyös bokrok alján.
És nem az első pitypatatynak beharangozását
a kamaszodó zöld vetésből.
Nem! Nem! Én többre várok
a jégvirágos rács mögött!

Tavaszt várok a szemnek, szívnek, gondolatnak.
Ujjongó, hallelujás újjászületést
kenyérben, vérben, emberségben.
A fagybadermedt álmok részeg csordulását.
Tavaszt
minden fészkéből kihullott madárnak,
minden cselédnek, társtalan bogárnak,
keszeg zsellérnek, vattás palotásnak,
magyarnak, rácnak, győzőnek, igásnak,
minden atomnak, az egész világnak.

Szivárványos, zengő tavaszt,
mely rétjeiről, csodafáiról
mindenkinek marék virágot,
mindenkinek gyűszűnyi örömkortyot érlel.
Nappal:
tenyérszerű kék eget
mindenkinek felleges bánatára.
Éjjel:
pár álló csillagot
mindenkinek útvesztős, kormos égboltjára.

Tavaszt, amelynek ősze:
nótázó, édesmustú érés.
S tele: a mesepadkás kályhazúgban
új veritékre újbizalmú szerszámköszörülés,
vagy regényes kalandozás
cukorporos erdők-mezők
szundító tarlóján-avarján.

Én Minden-Tavaszkokat várok
életfullasztó telek nélkül!
S csodaálcás, vajúdó éjeken
virrasztó hitem kikocog elébe
a válaszüti boszorkánytanyákra.
S a könnyel csorgó árokszálon meglapulva,
szomjas szemekkel-fülelkel lesi
az égi és a földi jeleket:
a csillagjárás titkait,
jós madarak szimatos vonulását.

Én Minden-Tavaszkokat várok!
Vajjon megérem-e,
vajjon megéred-é
a húsvétnapi hajnali kakasszót?

Ha én se, te se, - ő megéri!
Mert valahol
a szenvedések köves országútjain
már dübörög,
már elindult az új Tavasz,
s az anyaföldnek könnyes mélyén
már mozdulnak az új csirák.

Álmos barlangi medvék!
Portyázó sarki rókáak!
Dögleső varjak, vijjogó sirályok!
Hess!!

Én hajóroncsos, kopasz partokon
holt vizek virágzását várom!

Minden-Tavaszkok érkezését várom.